

Oraje bove

Steffie was een Duitse dienstbode van de crisistijd. Ze had enige in goud gevatte tanden en een koel plichtsbetrachting. Maar haar verlangens lagen elders.

Ik heb haar maar één keer uitbundig horen lachen. Dat was toen er een Duitse soldaat aanbelde en haar een taart overhandigde. Toot zei haar dat we daarvan niet gediend waren. Dat begreep ze en vertrok.

Het was vlak na de capitulatie. De menselijke verhoudingen kwamen ineens een stuk ingewikkelder te liggen. Eerst werd er een Nederlandse cavalerist bij ons ingekwartierd. Dat was Jan Willem, een doodgoeie boerenjongen met ontzettende zweetvoeten.

Weldra waste Dien zijn sokken. In ruil daarvoor verrichtte hij kleine reparaties. Zo heeft hij een wc bril hersteld door er twee stukken triplex onder te spijkeren. Overdag verzorgde hij de paarden in de Alexanderkazerne. Nadat die op transport waren gesteld naar het oosten, werd hij gedemobiliseerd.

Voor hem in de plaats kregen we een Feldwebel met een groot, bleek hoofd uit noordwest Duitsland. Faas sprak plat-Gronings met hem. Dat kon hij goed verstaan. Plotseling kreeg hij een Marschbefehl zum Osten. Angst vertroebelde zijn blik.

Voorts woonde er naast ons op negenveertig een Duits gezin. Hij was leraar bij de Duitse school in de Dreiholtzstraat. Direct na de capitulatie kwam hij aan de deur. Hij boog en tikte daarbij zijn hakken tegen elkaar. Joop liet hem in de vestibule. Aldaar verklaarde hij niets te maken te willen hebben met het heersende Duitse bewind. Joop geloofde hem wel, maar hoe leg je dat uit aan derden. Dus groetten we elkaar niet meer.

Aan de andere kant, op nummer vijfveertig, was het wel link. Daar woonden de uiterst beschaafde monsieur et madame Asselin. Ze hadden gordijnen voor alle deuren en een fontein in de achtertuin. Hij was persattaché bij de Franse ambassade. In die kwaliteit had hij enige anti-nazi stukjes gepubliceerd.

Reeds de ochtend van de zestiende mei kwam er een automobiel vol mannen met slappe hoeden voorgereden. Maar hun aanbellen was te vergeefs. Want de familie Asselin was de achtste mei vertrokken naar Paris, alwaar hun zoon die ergens in de m

Maginotlinie lag, zijn verlof doorbracht. Althans, zo vertelden ze het aan Toot.

Die hoeden waren van de SD, begrepen we later. Zij forceerden de voordeur en betrokken het pand.

Alle nachten vierden ze feest met lallen, gillen, slaande deuren en brekend glaswerk.

Er was ook een huisknecht, een schuw mannetje dat elke middag klokslag zes het pand verliet met een bruin koffertje. 'Die man steelt', zei Toot.

Opeens stond er een ziekenauto voor de deur. Haastig werd een brancard met een onder een laken verborgen lichaam weggevoerd. 'Dat is de huisknecht. Hij heeft vergif ingenomen', wist men. 'Die is betrapt', zei Toot.

Dat gebeurde tussen de middag, terwijl Joop naar het BBC-nieuws luisterde. Daartoe zette hij eerst een enorm anti-storingsapparaat op de vensterbank. Want die zender werd gestoord door de Duitsers. Het was een kruisvormig staketsel waaromheen negentig meter schellekoord was gewonden. Het ding was vervaardigd door de amanuensis van de tweede christelijke burgerschool, waar Joop gymnastiek gaf. Daarmee was, door het oorverdovende gestamp en gepiep heen, de nieuwslezer net te verstaan. Ook op straat.

Bij het horen van dit dagelijkse lawaai, verrees Faas uit zijn stoel en ging achter de vitrage bezorgd naar buiten kijken. Want hij conformeerde zich liever met het heersende gezag. Weliswaar had hij van de kansel vernomen van de godslasterlijke opheffing van het verbod op gemengd zwemmen, maar op de koppel van de Feldwebel stond –gott mit uns-.

Op dat laatste hield hij het. Zo had hij zijn briefhoofd -the general intermediating office- door de drukker laten doorstrepen. Als gebaar van goede wil.

Schuin tegenover ons woonde een familie waarvan de oudste zoon was toegetreden tot de SS, terwijl zijn jongere broer de grondslagen van de Unie onderschreef. Door de ramen heen kon je de uitwisseling van idealismen goed volgen.

De kolonel bd Van Nauta Lempke lag meer in de lijn van Faas. Zijn zoontje was mongoloïde.

Ruudje speelde alle dagen op straat bestuurder van lijn 7. Vaak werd hem iets toegestopt. Op een keer was dat een snoepje in een oranje wikkel. Hij plakte die op zijn voorhoofd en, overschakelend op tambour-maitre, marcheerde hij 'orajje-bove' zingend over de stoep.

En zie ik nog de stijve benen in rijbroek waarop zijn vader zich naar buiten haastte en de geaderde hand waarmee hij het papiertje van het bolle voorhoofd van Ruudje griste.